

פרשת ויקרא

כשמנהיג שוגה

ראינו בפרשות קודמות שמנהיגים שוגים. זה בלתי נמנע. פרשת ויקרא הפותחת את ספר ויקרא, מניחה זאת כנתון. היא כבר שואלת **כיצד מגיב המנהיג לשגיאה שעשה?**

התורה קובעת ארבעה קורבנות חטאת שונים, על פי זהותו של החוטא. הראשון הוא **הכוהן הגדול**, השני "כָּל עֶדְתִּי יִשְׂרָאֵל" והכוונה **לסנהדרין הגדולה** - בית הדין העליון, **השלישי הוא המנהיג-ה"נָשִׂיא"**, והרביעי הוא **אדם רגיל**, "נִפְשֵׁ אֶחָת".

בשלושה מארבעת המקרים, התורה פותחת את הנחיותיה במילה "אם": **אם אדם כזה וכזה חוטא**. ייתכן שהכוהן הגדול, סנהדרין הגדולה או אדם מן השורה ישגו. **רק במקרה אחד אין התורה נוקטת לשון היתכנות, אלא לשון ודאות**. מקרהו של הנשיא. מנהיגים שוגים. שגיאה היא בלתי-נמנעת אצל מנהיג. היא הסיכון המקצועי שלו. "**אֲשֶׁר נָשִׂיא יִחָטָא**" המילה 'אשר' מבטאת ודאות ולא אפשרות בלבד. מסר זה מעביר את ההכרה בכך שמנהיגים שוגים, והאתגר האמיתי הוא כיצד הם מתמודדים עם טעויותיהם?

נשיא" היא מילה גנרית למנהיג. ראש מדינה, מלך, שופט, זקן או נסיך – כולם בכלל "נשיא". נשיא במקורות, הוא בדרך כלל, מי שמחזיק במוקד הכוח הפוליטי.

מדוע מחשיבה התורה סוג זה של מנהיגות כמועד במיוחד לשגיאות? פרשני התורה מציעים כמה סיבות לכך שמנהיגים מועדים יותר לשגיאות.

כוח משחית (ספורנו ורבנו בחיי): **הכוח והמעמד הגבוה של המנהיג עלולים להביא אותו ליהירות ולהתרחקות מהחוש המוסרי, כפי שנאמר "וַיִּשְׁמַן יִשְׂרָאֵל וַיִּבְעֹט" – כוח ושפע עלולים להוביל להשחתה.**

קרבה לחולין (הרב אליהו מונק): בניגוד לכוהנים ולחכמים החיים בעולם של קדושה ואידאליזם, **המנהיג עוסק בענייני חולין כמו פוליטיקה, מלחמה וניהול, מה שמקרב אותו לחטא ולהחלטות שגויות.**

פופוליזם ולחץ ציבורי (בעל 'משך חכמה'): **המנהיג תלוי באהדת הציבור ולכן עשוי לקבל החלטות פופולריות אך לא נכונות מוסרית, מתוך חשש לאבד את תמיכת העם, מה שעלול להוביל לשגיאות חמורות.**

מעובד מתוך האתר של הרב זקס וספרייו השונים
לקריאה בהרחבה סרקו את הברקוד

מנהיגות - מודל לחקוי

מנהיגים מדיניים אינם חסינים משגיאות!

מנהיגים מדיניים אינם חסינים משגיאות, מכיוון שאין להם ספר הדרכה עם פתרונות לכל מצב. בעוד שכוהנים ושופטים פועלים לפי חוקים קבועים, מנהיגות מדינית דורשת כושר שיפוט ויכולת לקרוא מצבים ייחודיים. ישעיה ברלין טוען במסתו "כושר שיפוט פוליטי" כי מדינאים מצליחים מזהים את הייחוד של כל מצב, כמו סופרים גדולים הקולטים את רוח תקופתם. בעולם משתנה,

מנהיגות קשיחה פוגעת בחברה, כמו שקרה בקומוניזם. מדינאי טוב מבין שמודלים מהעבר אינם תמיד מתאימים להווה. בפוליטיקה טעויות נפוצות, וקשה למצוא דרך נכונה. **מנהיג נדרש להבין את צורכי העם תוך שמירה על ערכים ויציבות.** השינויים התרבותיים והגלובליים מצריכים מנהיגות גמישה ומחושבת, המסוגלת לקבל החלטות מושכלות ולהתמודד עם אתגרים חדשים בזמן אמת.

מנהיג עם מוסר ואחריות

למנהיגות אין חוקים מוחלטים, וכל מצב דורש שיקול דעת ייחודי. מנהיג מקבל החלטות קשות, כגון יציאה למלחמה או העלאת מיסים, כשהשלכותיהן אינן ודאיות.

היהדות מציגה שילוב של ריאליזם ואידיאליזם: **היא מכירה בכך שמנהיגים שוגים, אך דורשת מהם מוסר ואחריות. הם כפופים לביקורת וללימוד מתמיד של התורה כדי לשמור על ערכים נעלים.** הדרישה החשובה ביותר ממנהיג היא להכיר בטעויותיו ולהפיק מהן לקחים, וזהו תפקידו של קורבן החטאת.

ממנהיג נדרשים שני סוגים של אומץ: העוז ליטול סיכון, והענווה להודות שהסיכון לא השתלם.

עקרונות
במנהיגות

נקודה למחשבה

מדוע לדעתכם אנשים נדהמים
כאשר מנהיג שוגה בשיפוטו?

מה אתם מצפים שמנהיג יעשה אחרי שטעה?

מה מצריך יותר אומץ – נטילת סיכון
או הודאה בכישלון?

עקרונות במנהיגות - הרב יונתן זקס | כשמנהיג שוגה

עקרונות בחינוך

מנהיגות עם אחריות

צוותי חינוך:

- **אחריות:** כיצד נוכל להטמיע בתלמידים את ההבנה שמנהיגות כרוכה באחריות על מעשים, גם כאשר מתבצעות טעויות?
- **אתגרי המנהיגות:** כיצד ניתן להכין את התלמידים להתמודדות עם לחצים מוסריים וערכיים הכרוכים בתפקידי מנהיגות?
- **מודל לחיקוי:** כיצד צוותי החינוך יכולים לשמש דוגמה אישית בהתמודדות עם טעויות והודאה בהן?

תלמידים:

- **אחריות אישית:** כיצד אתם מרגישים כאשר אתם עושים טעות, ומה אתם עושים כדי לתקן אותה?
- **תיקון טעויות:** מדוע לדעתכם חשוב להכיר בטעויות ולנסות לשפר?
- **תפקיד המנהיג:** מה לדעתכם התכונות החשובות ביותר במנהיג שנדרש לקבל החלטות קשות?

עקרונות במנהיגות חינוכית - מאיר אביטן בסיוע בינה מלאכותית